

- доль та ін. ; за заг. ред. В.Я. Тація. – Х: Право, 2012. – Т. 1. – 768 с.
9. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / Є.М. Блажівський, Ю.М. Грошевий, Ю.М. Дьомін та ін. ; за заг. ред. В.Я. Тація. – Х. : Право, 2012. – Т. 2. – 664 с.
 10. Використовувався концепт лекцій із спецкурсу «Консультативна робота адвоката», який викладався д.ю.н., професором Фурсою С.Я.

11. Настільна книга адвоката у кримінальній справі (КПК 2012) / Зейкан Я.П. – 2-ге вид., допов. – К. : Дакор, 2013. – 640 с.
12. Правила адвокатської етики, затверджені Установчим З'їздом адвокатів України від 17 листопада 2012 року [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://vkdka.org/pravil-advokatskoji-etiki/>
13. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

Кочубей Вікторія Віталіївна
ИЗБЕЖАНИЕ КОНФЛИКТА ИНТЕРЕСОВ ПРИ ОСУЩЕСТВЛЕНИИ АДВОКАТОМ
КОНСУЛЬТАТИВНОЙ РАБОТЫ В УГОЛОВНОМ ПРОЦЕССЕ

В статье исследована важность соблюдения принципа избежания конфликта интересов при осуществлении адвокатом консультативной работы в уголовном процессе. Рассмотрены проблемные аспекты выявления конфликта интересов, обусловленные спецификой консультативной работы в уголовном процессе. Отдельно рассмотрена ответственность адвоката за несоблюдение данного принципа при осуществлении адвокатской деятельности.

Ключевые слова: адвокат, конфликт интересов, уголовный процесс, консультативная работа, клиент, доверитель.

Kochubey Viktorija
CONFLICT OF INTEREST IN THE COMMISSION CONSULTATIVE SERVICES LAWYER
IN CRIMINAL PROCEEDINGS

In the article explore the importance of the principle of conflict of interest in carrying out advisory work lawyer in criminal proceedings. Considered problematic aspects of identifying conflicts of interest caused by specific advisory work in criminal procedure. Separately considered responsible for lawyer, who doesn't follow this principle in their advocacy.

Keywords: lawyer, conflict of interest, criminal proceedings, advisory work, client.

Лівінська Катерина Борисівна,
студентка 4 курсу юридичного факультету,
спеціалізація «Адвокатура»

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Науковий керівник: д.ю.н., професор Фурса С.Я.

УДК 347.965

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПІВ КОМПЕТЕНТНОСТІ
ТА ДОБРОСОВІСНОСТІ ПІД ЧАС НАДАННЯ АДВОКАТОМ
КОНСУЛЬТАЦІЙ З МЕТОЮ ЗВЕРНЕННЯ ДО НОТАРІУСА

У статті досліджено правову природу принципів добросовісності та компетентності під час консультативної роботи адвоката. Автор наводить конкретні приклади, демонструючи важливе значення реалізації цих принципів як у консультативній роботі адвоката, так і в нотаріальному процесі.

Ключові слова: компетентність та добросовісність, консультативна робота, адвокат, нотаріальний процес, заповіт.

Актуальність дослідження. Сучасні тенденції державотворення свідчать про соціальні перетворення права, його інституцій та суб'єктів правового кола діяльності. Питання професійності, компетентності, добросовісності, моральності та відповідності етичним стандартам – це сучасний базис юридичної практики, який визначає її змістовне наповнення та якісний результат.

Зважаючи на формування правової держави, науковці все більше звертають увагу на вдосконалення адвокатури як правозахисного

органу, а також і органу, який виконує правохорону функцію, наприклад функцію представництва особи у нотаріальному процесі при посвідченні останньою своїх беспірних прав з метою наданням їм юридичної вірогідності, тобто вчинення у нотаріальному порядку певного правочину. Характеризуючи адвокатську діяльність, можна зазначити, що це не лише вид юридичної діяльності, а й вид професії, який вимагає високих стандартів. В Україні бракує досліджень де йдеться про реалізацію принципів адвокатури у різних юрисдикційних

процесах та розкриваються специфіка реалізації таких принципів через діяльність адвоката, наприклад, у нотаріальному процесі.

Мета дослідження. Дослідити правовий характер принципів добросовісності та компетентності під час консультативної роботи адвоката, а також розкрити практичне значення цих принципів при наданні адвокатом консультацій з метою звернення до нотаруса чи безпосередня його участь при посвідченні нотаріусом правочину за участі його клієнта.

Проблематика. Суть і значення цих принципів під час надання адвокатом консультації недостатньо розкрито як на доктринальному, так і практичному рівнях. Під час формування нової адвокатури як недержавного самоврядного інституту особливо увагу слід приділяти етичним засадам здійснення такої діяльності, оскільки дотримання адвокатами особливих деонтологічних вимог і правил світова адвокатська спільнота вважає необхідною передумовою повноцінного функціонування адвокатури, виконання нею її важливої соціальної ролі в демократичному суспільстві.

Виклад основного матеріалу. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» передбачає дотримання Правил адвокатської етики, затверджених Установчим З'їздом адвокатів України від 17 листопада 2012 року, як одного з основних професійних обов'язків адвоката. Ці Правила визначають основні орієнтири діяльності адвокатів, зокрема під час збалансування, практичного узгодження ними своїх багатоманітних та іноді суперечливих професійних прав і обов'язків відповідно до статусу, основних завдань адвокатури та принципів її діяльності [1; 14]. У цьому документі наголошується на важливому практичному значенні реалізації загальних положень. Термін «компетентність» (від фр. *competent*) означає «той, що має повноваження та знання для виконання певних дій». Компетентність адвоката означає наявність спеціальних знань, навиків, професійного досвіду. Дж. Равен вважає компетентністю специфічну здатність, необхідну для ефективного виконання конкретної дії в конкретній предметній галузі, яка включає вузькоспеціальні знання, особливого роду предметні навички, способи мислення, а також розуміння відповідальності за свої дії. Бути компетентним означає мати набір специфічних компетентностей різного рівня [11, с. 56].

Під час консультативної діяльності компетентність є надзвичайно важливою складовою ефективної взаємодії «адвокат-клієнт». Наприклад, до адвоката звернувся громадянин С., який хоче розпорядитися своєю бібліотекою на випадок смерті. Під час спілкування адвоката і громадянина з'ясувалося, що С. хоче заповісти не лише книги, а й приміщення, яке знаходиться в історичній будівлі. С. висловив бажання заповісти своє майно другу Л. з умовою, що останній буде доглядати за ним до смерті й раз на місяць організовуватиме публічні читання в бібліотеці. Компетентний адвокат уважно вислухає фактичні обставини

справи, проведе інтерв'ювання клієнта та вирішить правове питання. Перше, що повинен з'ясувати адвокат, чи належить клієнту майно на праві власності, в який спосіб воно було набуто у власність (наприклад, на підставі договору дарування, спадкування, договору купівлі-продажу чи приватизації), дізнатись, які правовстановлювальні документи має клієнт. Якщо С. не має правовстановлювальних документів на приміщення, в якому знаходиться бібліотека (оскільки внаслідок пожежі, яка сталась у його будинку, документи було знищено), адвокат має пояснити клієнту інститут визнання права власності (ст. 16 ЦК України) і процедуру його реалізації [3]. Позов про визнання права подається у випадках, коли належне певній особі право не визнається, оспорується іншою особою або в неї немає документів, що засвідчують належність їй права. Тобто метою подання цього позову є усунення невизначеності у суб'єктивному праві, належному особі, а також створення сприятливих умов для здійснення особою суб'єктивного права [17, с. 568].

Після з'ясування всіх обставин компетентний адвокат повинен розкрити правову природу кожного із договорів та запропонувати можливі варіанти розпорядження своїм майном, а саме: заповіт (його види), договір довічного утримання (догляду), спадковий договір, договір дарування, договір ренти.

ЦК України не містить визначення спадкового договору. Згідно зі ст. 1302 ЦК України за спадковим договором одна сторона (набувач) зобов'язується виконувати розпорядження другої сторони (відчужувача) і в разі його смерті набуває право власності на майно відчужувача. Предметом спадкового договору може бути як рухоме, так і нерухоме майно. У разі спадкування нерухомого майна під час підписання договору відчужувач зобов'язаний пред'явити правовстановлювальний документ на нерухомість. Слід зазначити, що, на відміну від заповідача, яким може бути лише дієздатна особа (ст. 1234 ЦК України), відчужувачем за спадковим договором може бути також малолітня, недієздатна або обмежено дієздатна особа. Такий висновок випливає з того, що метою спадкового договору є відплатний перехід майна після смерті відчужувача до набувача [8, с. 6]. Спадковий договір укладається у письмовій формі, підписується сторонами у присутності нотаріуса і підлягає нотаріальному посвідченню за місцем перебування основної частини спадкового майна (ст. 55 Закону України «Про нотаріат»). Спадкові договори, предметом яких є нерухоме майно, посвідчує нотаріус із дотриманням загальних правил посвідчення договорів відчуження. Якщо предметом спадкового договору є майно, яке підлягає державній реєстрації, нотаріус у тексті договору зазначає про необхідність його реєстрації у відповідному органі реєстрації після смерті відчужувача. На майно, що є предметом спадкового договору, нотаріус накладає заборону відчуження у встановленому порядку, про що робить запис у всіх

примірниках договору. У разі смерті відчужувача нотаріус знімає заборону відчуження майна.

Іншим способом розпорядження своїм майном на випадок смерті є договір довічного утримання (догляду) [9, с. 2]. Зміст цього договору полягає в тому, що одна сторона (відчужувач) передає другій стороні (набувачеві) у власність житловий будинок, квартиру або їх частину, інше нерухоме майно або рухоме майно, яке має значну цінність, взамін чого набувач зобов'язується забезпечувати відчужувача утриманням та (або) доглядом довічно (ст. 744 ЦК України). Специфіка предмета договору полягає в тому, що, по-перше, для забезпечення утриманням та (або) доглядом може бути відчужено лише житловий будинок, квартиру або їх частину, інше нерухоме або рухоме майно, яке має значну цінність, і, по-друге, утримання може здійснюватися в усіх видах матеріального забезпечення, як і догляд, за домовленістю між сторонами.

Договором має бути здійснено грошову оцінку матеріального забезпечення, яке щомісяця має надаватися відчужувачу [15]. Така оцінка підлягає індексації в порядку, встановленому законом. Майно переходить у власність набувача, проте розпоряджатися таким майном набувач за життя відчужувача не зможе, оскільки під час посвідчення договору довічного утримання (догляду) накладається заборона відчуження майна в установленому порядку, про що робиться напис на всіх примірниках договору (ст. 73 Закону «Про нотаріат») [2].

Адвокат може зробити відступ від викладу основної інформації та поцікавитися, чи все зрозуміло його клієнту. Якщо клієнту незрозумілий зміст певного договору, адвокат повинен повторно пояснити своєму клієнту незрозумілі аспекти. Після аналізу кількох договорів можна зробити проміжний висновок викладеного матеріалу. Наприклад, зазначити, що ці два види договорів схожі між собою: вони регулюють перехід права власності на майно від відчужувача до набувача, за що друга сторона зобов'язується виконувати розпорядження першої сторони, які передбачені договором.

Але між цими двома документами існує одна дуже важлива відмінність – це момент переходу права власності. У разі підписання договору довічного утримання право власності на майно переходить до набувача в момент підписання договору, але на це майно накладається заборона відчуження до смерті відчужувача [9, с. 5]. У спадковому ж договорі таке право переходить тільки після смерті відчужувача. Для цього набувач повинен прийти до нотаріуса зі свідоцтвом про смерть відчужувача, на підставі якого буде зареєстровано право власності і видано новий правовстановлювальний документ на майно.

Момент переходу права власності після смерті відчужувача – це також дуже важливий психологічний чинник для власників майна. Їх заспокоює усвідомлення того, що протягом

життя майно, прописане в договорі, все-таки буде належати їм. А в разі якихось непорозумінь тягар доведення ляже на набувача. Для багатьох людей (особливо для осіб похилого віку) цей чинник відіграє вирішальну роль під час вибору ними виду договору, який вони хочуть посвідчувати у нотаріуса: договір довічного утримання (догляду) чи спадковий договір. Адже якщо предметом договору є квартира, то в першому випадку відчужувач вже після підписання договору повертається в чужу оселю, а в другому – відчужувач залишається її власником до своєї смерті. Тому психологічний комфорт за такої угоди відіграє величезну роль.

Крім того, у спадковому договорі відчужувач може прописати розпорядження для набувача майнового і немайнового характеру, і деякі з них мають бути виконаними лише після смерті відчужувача та можуть стосуватися третіх осіб. Відповідно до договору довічного утримання (догляду) набувач повинен утримувати і доглядати відчужувача протягом його життя, цим його обов'язки обмежуються.

Матеріальна природа заповіту є свого роду «юридично оформленою волею спадкодавця» після його смерті [16, с. 8]. За статтею 1233 ЦК України, яка вперше дає визначення заповіту, заповітом є особисте розпорядження фізичної особи на випадок своєї смерті.

Заповідач сам вирішує, заповісти все своє майно чи тільки його частину. Якщо в заповіті згадується тільки частина майна, яке належить спадкодавцю, то решта розподіляється між спадкоємцями за законом (статті 1261–1265 ЦК України). При цьому до кола спадкоємців за законом, які спадкують не вказану в заповіті частину майна, входять і ті особи, які частину спадщини отримують за заповітом (ст. 1245 ЦК України). Проте не спадкують незаповідану частину майна ті спадкоємці за законом, які заповітом позбавлені права на спадкування (ч. 2 ст. 1235 ЦК України).

Спадщина не може бути прийнята частково. Тому спадкоємець, який прийняв частину спадщини, вважається таким, що прийняв усю спадщину. Відповідно той, що прийняв майнові права, вважається таким, до кого пропорційно отриманому перейшли і обов'язки спадкодавця. Адвокат має зупинитися на конкретному виді заповіту: заповіт із заповідальним відказом, заповіт з умовою, секретний заповіт, заповіт із встановленням сервітуту, заповіт з покладенням на спадкоємців обов'язків, заповіт з підпризначенням спадкоємців.

Суть заповіту із заповідальним відказом передбачає, щоповідач зобов'язує спадкоємця придбати і передати відказоодержувачу (вказаній іншій особі) будь-яке майно, виплатити йому певну суму грошових коштів, надати право довічного користування будинком або його частиною тощо.

Заповіт з умовою характеризується тим, щоповідач може обумовити виникнення права на спадкування в особи, яка призначена в заповіті, наявності певної умови, як

пов'язаної, так і не пов'язаної з її поведінкою (наявність інших спадкоємців, проживання у певному місці, народження дитини, здобуття освіти тощо). Умова, визначена в заповіті, має існувати на час відкриття спадщини. Потрібно зазначити, що умова, визначена в заповіті, є нікчемною, якщо вона суперечить закону або моральним засадам суспільства. Важливо також сказати, що особа, призначена в заповіті, не має права вимагати визнання умови недійсною на тій підставі, що вона не знала про неї або якщо настання умови від неї не залежало [19, с. 7].

Особливо цікавим є секретний заповіт, оскільки нотаріус посвідчує його без ознайомлення зі змістом. Особа, яка склала секретний заповіт, подає його нотаріусові в заклеєному конверті. На конверті має бути підпис заповідача. Нотаріус ставить на конверті свій посвідчувальний напис, скріплює печаткою і в присутності заповідача поміщає його в інший конверт та опечатує.

Зміст заповіту із встановленням сервітуту розкривається відповідно до ст. 401 ЦК України: під сервітутом розуміється право користування чужим майном. Заповідач може встановити сервітут на певний строк або на невизначений термін (без зазначення конкретного терміну). У заповіті може бути встановлено зобов'язання спадкоємця здійснювати, наприклад, щомісячну оплату за користування сервітутом. Сам сервітут не підлягає відчуженню (його не можна продати, подарувати, обміняти).

Сьогодні у заповідача є право, і ЦК України передбачає таку можливість, покласти на спадкоємців за заповітом певні зобов'язання. Заповідач під час посвідчення заповіту має право встановити в ньому сервітут (довічне користування) спадковим майном (земельна ділянка, інші природні ресурси або інше нерухоме майно, зокрема жилий будинок) для задоволення потреб інших осіб. Тобто заповідач покладає на спадкоємця, до якого переходить, наприклад, жилий будинок, зобов'язання надати іншій особі довічне користування цим будинком або певною його частиною. Нотаріус заносить це зобов'язання спочатку в заповіт, а потім у свідоцтво про право на спадщину, яке є підставою для державної реєстрації речового права. У разі подальшого переходу права власності на будинок право довічного користування (сервітуту) зберігає силу, тобто не підлягає відчуженню.

Заповіт з покладенням на спадкоємців обов'язків (ст. 1240 ЦК України) передбачає те, що заповідач може зобов'язати спадкоємця до вчинення певних дій, спрямованих на досягнення суспільно корисної мети, в самому тексті заповіту, у результаті чого спадкоємець після прийняття спадщини буде зобов'язаний вчинити зазначені в заповіті дії. Дії щодо виконання заповідального покладення відрізняються від дій, що здійснюються, наприклад, за заповідальним відказом, насамперед своїм немайновим характером. Крім того, заповідальне покладення має на меті лише

зобов'язати спадкоємця використовувати отримане ним майно в загальнокорисних цілях [18].

Заповідач може зобов'язати спадкоємця вчинити певні дії немайнового характеру, наприклад, організувати похорон заповідача, здійснити розпорядження певними речами заповідача, що, можливо, не становлять особливої цінності (наприклад, особисті листи), чи повідомити кого-небудь про що-небудь. До того ж заповідач має вказати, що спадкоємець наділений правом контролювати виконаний обов'язок (витрачання коштів за призначенням). Наприклад, можна заповісти усе своє майно спадкоємцю, встановивши при цьому довічний обов'язок догляду за твариною або обов'язок організувати притулок для бездомних тварин. Заповідач може зобов'язати свого спадкоємця використовувати квартиру або її частину як музей, бібліотеку, громадську юридичну консультацію для незаможних категорій громадян тощо.

Останній вид заповіту – заповіт з підпризначенням спадкоємців (ст. 1244 ЦК України). У деяких випадках прийняття спадкоємцем заповіданого йому майна не відбувається, зокрема через смерть спадкоємця раніше спадкодавця, відмову спадкоємця від прийняття спадщини, фактичне неприйняття спадкоємцем спадщини, усунення спадкоємця від спадкування, відсутність умов, визначених заповітом.

Після роз'яснення адвокатом клієнтові правової природи різних видів заповітів чи зазначених вище договорів, доречно розказати про нотаріальну процедуру їх посвідчення, оскільки консультативна робота адвоката перебуває в деліктному зв'язку з нотаріальним процесом.

Заповіт як нотаріальна дія може бути посвідчений як державним нотаріусом, так і приватним, органами та посадовими особами, які входять до складу системи нотаріату, а також посадовими особами, яким чинне законодавство надає право посвідчувати заповіти; останні за своїм значенням прирівнюються до нотаріальних посвідчень [5].

У заповіті громадянин викладає розпорядження майнового характеру. Нотаріус перед посвідченням заповіту не вимагає від заповідача доказів, що підтверджували б його право на заповідане майно, адже сам заповіт набере сили тільки зі смертю заповідача і спадкова маса визначатиметься на день його смерті.

Заповідач повинен особисто підписати заповіт. Якщо заповідач унаслідок фізичної вади, хвороби чи якихось інших причин не може власноручно підписати заповіт, на його прохання у присутності його та нотаріуса цей заповіт може бути підписаний іншим громадянином [4]. Громадянин, на користь якого заповідається майно, не має права підписувати його за заповідача.

У разі підписання заповіту іншою особою нотаріус встановлює особу цього громадянина. Причини підписання заповіту іншою особою та відомості про встановлення цієї особи

ззначаються в посвідчувальному написі. Відомості про документи, за якими встановлюється особа цього громадянина, вносяться до реєстру. Після підписання заповіту нотаріус зобов'язаний його посвідчити. Посвідчення провадиться вчиненням посвідчувального напису на всіх примірниках заповіту – як на тому, що видається заповідачеві, так і на тому, що залишається на зберіганні в нотаріуса.

Посвідчувальний напис містить відомості про посаду особи, яка посвідчує заповіт, її прізвище та ініціали, якщо це приватний нотаріус – назву нотаріального округу, якщо державний – найменування державної нотаріальної контори, про те, ким підписаний заповіт, про встановлення особи заповідача та перевірку його дієздатності. Заповідач може будь-коли змінити чи скасувати зроблений ним заповіт.

Іншим способом заповісти майно на випадок смерті особи є договір ренти. За договором ренти одна сторона (одержувач ренти) передає другій стороні (платникові ренти) у власність майно, а платник ренти взамін цього зобов'язується періодично виплачувати одержувачеві ренту у формі певної грошової суми або в іншій формі (ст. 731 ЦК України). Договору ренти притаманні специфічні ознаки, які свідчать про його самостійність серед інших цивільно-правових договорів про передачу майна у власність: зміст ренти полягає в обов'язку однієї особи надати утримання іншій, яке для останньої часто є єдиним джерелом одержання засобів існування; відносини ренти мають тривалий, стабільний характер; характерна ознака ренти — алеаторність, тобто існує ризик, що розмір рентних платежів буде більшим або, навпаки, меншим за вартість відчуженого під виплату ренти майна.

Нотаріальна процедура посвідчення договорів ренти складається з низки взаємозалежних етапів, дотримання яких є обов'язковим. Зокрема, нотаріус зобов'язаний встановити дійсні наміри кожної із сторін до вчинення правочину, який він посвідчує, а також відсутність у сторін заперечень щодо кожної з умов правочину.

Посвідчення правочинів щодо ренти нерухомого майна і транспортних засобів, що підлягають державній реєстрації, провадиться за місцезнаходженням (місцем реєстрації) цього майна або за місцезнаходженням (місцем реєстрації) однієї із сторін правочину (ч. 4 ст. 55 Закону «Про нотаріат»). Також особи, які звернулися до нотаріальної контори з метою посвідчення договору ренти, мають надати нотаріусу всі необхідні документи для вчинення зазначеної нотаріальної дії. Нотаріус посвідчує договір ренти лише за наявності оціночної вартості нерухомого майна, зазначеної у звіті про оцінку майна, звіті про експертну грошову оцінку земельної ділянки. Нотаріус зобов'язаний видати сторонам правочину письмову довідку про розмір плати за вчинення відповідної нотаріальної дії, підписану нотаріусом і скріплену його печаткою [5].

Адвокат також може запропонувати та роз'яснити своєму клієнту правову природу

договору дарування. За договором дарування одна сторона (дарувальник) передає або зобов'язується передати в майбутньому другій стороні (обдаровуваному) безоплатно майно (дарунок) у власність (ст. 717 ЦК України).

Головним обов'язком дарувальника є передання дарунка обдаровуваному, яке може бути здійснено шляхом: а) безпосереднього вручення речі; б) символічної передачі (наприклад, вручення ключів, макетів тощо); в) передачі документів, які посвідчують право власності на річ, інших документів, які посвідчують належність дарувальникові предмета договору [10].

Дарувальник має право відмовитися від передання дарунка в майбутньому, якщо після укладення договору його майновий стан істотно погіршився (ч. 1 ст. 724 ЦК України). Крім того, дарувальник, який передав річ підприємству, організації транспорту, зв'язку або іншій особі для вручення її обдаровуваному, має право відмовитися від договору дарування до вручення речі обдаровуваному.

Дарувальник має право вимагати від обдаровуваного виконання покладеного на нього обов'язку на користь третьої особи або утриматися від його вчинення (передати грошову суму чи інше майно у власність, виплачувати грошову ренту, надати право довічного користування дарунком чи його частиною, не пред'являти вимог до третьої особи про виселення тощо), якщо це передбачено договором. У разі порушення обдаровуваному покладеного обов'язку дарувальник має право вимагати розірвання договору і повернення дарунка, а якщо таке повернення неможливе — відшкодування його вартості (статті 725—726 ЦК України).

Під час посвідчення договору дарування нотаріус встановлює особу учасників цивільних відносин, які звернулися за вчиненням нотаріальної дії, та визначає обсяг їх цивільної дієздатності. Під час перевірки цивільної правоздатності та дієздатності юридичної особи нотаріус зобов'язаний ознайомитися з установчими документами, свідоцтвом про державну реєстрацію цієї юридичної особи і витягом з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців та перевірити, чи відповідає нотаріальна дія, яка вчиняється, обсягу її цивільної правоздатності та дієздатності. Крім того, під час посвідчення договору дарування жилого будинку, квартири, дачі, садового будинку, гаража, земельної ділянки, іншого нерухомого майна нотаріус перевіряє відсутність заборони відчуження або арешту майна [7].

На нашу думку, найкращим виразом такої інформації є порівняльна таблиця, за допомогою якої клієнт зможе візуально сприйняти інформацію та вникнути у зміст кожного виду договору. Адвокат, проаналізувавши питання, з яким особа звернулася до нього, та матеріальний зміст способів вирішення цього питання, має запропонувати скласти проект договору та посвідчити його в нотаріуса. Крім того, може запропонувати своєму клієнтові

конкретного нотаріуса, якого він знає як професійного фахівця.

Отже, компетентний адвокат – це той, який знає і вміє донести клієнту правову природу кожного із способів вирішення ситуації. Такий адвокат виконає такі дії для ефективної та злагодженої консультативної роботи:

- 1) уважно вислухає клієнта і з'ясує особливості ситуації;
- 2) проведе інтерв'ювання особи, поставить уточнювальні запитання;
- 3) проаналізує матеріальні та процесуальні норми;
- 4) запропонує різні варіанти й законні способи вирішення ситуації;
- 5) розкриє зміст і наслідки кожного з видів договору (способів вирішення ситуації);
- 6) пояснить процедуру посвідчення договору нотаріусом;
- 7) запропонує скласти проект договору та повідчити його.

Під час консультування компетентний адвокат запропонує альтернативи вирішення правових питань: медіацію, нотаріальний спосіб, звернення до органів РАЦС, судовий порядок. Адвокат, проаналізувавши ситуацію, з якою до нього звернулася особа, має запропонувати оптимальний спосіб вирішення питання і за можливості уникнути судового порядку, оскільки альтернатива допоможе зберегти час і кошти клієнта. Ці вміння демонструють ефективність використання адвокатом своїх знань, інтегрованість досвіду, здібностей і навиків, володіння тактикою та методами адвокатської діяльності з урахуванням основ психології.

Компетентний адвокат має постійно працювати над самовдосконаленням, оскільки розвиток професійної особистості є ключовим інструментом становлення адвоката як професіонала. Для прикладу, до адвоката за консультацією звернувся громадянин Німеччини, який працює і проживає в Україні та виявив бажання посвідчити заповіт на майно, що перебуває на території Німеччини. Для консультування такої особи адвокат може використати знання іноземної мови, іноземного права і цим самим продемонструвати свою компетентність, розуміння норм Німецького цивільного уложення, а також знання нотаріального процесу України. У такій ситуації адвокат може пояснити клієнту порядок посвідчення заповіту відповідно до Закону «Про нотаріат» (як загального акта) і Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України (як спеціального акта). Прикладом реалізації компетенції може бути ситуація, коли громадянин України, який перебуває на лікуванні в Ізраїлі, звертається за допомогою інтернет-зв'язку (скайп) до українського адвоката з проханням проконсультувати його в можливості посвідчення в Ізраїлі заповіту із встановленням сервіту. Адвокат має пояснити клієнту, що відповідно до Положення про порядок учинення нотаріальних дій в дипломатичних представництвах та консульських установах України таку дію можна вчинити в Ізраїлі [6].

Отже, принцип компетентності перебуває в органічному зв'язку з принципом добросовісності. По-перше, добросовісність є тією загальнолюдською цінністю, без якої право (так само, як і будь-який інший соціальний регулятор) не може ефективно функціонувати [19, с. 28]. Принцип добросовісності містить вимоги, які допомагають зняти або пом'якшити недоліки абстрактної і формальної природи права, наблизити його до ідеалів справедливості, рівності, свободи й гуманізму. Наприклад, особа звернулася до адвоката з питанням, яке не можна вирішити в межах правового поля [20]. Добросовісний адвокат відмовить цій особі в консультуванні або запропонує варіанти вирішення ситуації за допомогою правових інструментів. По-друге, добросовісність адвоката допомагає уникнути незаконності, необґрунтованості ситуацій на юридичному ринку. Наприклад, добросовісний адвокат під час консультування роз'яснить не лише переваги та позитивні риси механізмів вирішення питання, а й недоліки, попередить про можливі негативні наслідки вирішення ситуації за допомогою певного способу. Ефективність консультацій залежить від ступеня відкритості та чесності діалогу між адвокатом і клієнтом, тому під добросовісністю адвоката під час надання консультації розуміють сумлінне виконання ним своїх обов'язків.

Висновок. Під час консультативної діяльності адвоката реалізація принципів компетентності та добросовісності є запорукою ефективного результату консультації. Іноді значення цих принципів нівелюється, що є, на нашу думку, недопустимим. Матерія ринку юридичних послуг є складною, конкурентною, багатогранною, тому ігнорування принципів та етичних норм є негативним явищем у процесі розвитку та вдосконалення інституту адвокатури. Вважаємо компетентність і добросовісність адвоката гарантією дотримання низки важливих принципів діяльності адвоката, зазначених у ст. 5 Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», а саме: верховенства права, законності, незалежності, конфіденційності та уникнення конфлікту інтересів. Ця теза засвідчує важливе значення принципів компетентності та добросовісності в роботі адвоката. Такий адвокат задоволений результатами своєї діяльності.

Отже, особливістю реалізації принципів компетентності та добросовісності під час консультативної роботи є:

- 1) структурованість;
- 2) професійність;
- 3) результативність;
- 4) збільшення клієнтської бази;
- 5) підвищення економічної складової від консультативної роботи;
- 6) самовдосконалення та дисциплінованість;
- 7) дотримання основ адвокатської діяльності;
- 8) внесок у розвиток правової системи та ринку юридичних послуг.

Суть зазначених принципів для багатьох має декларований характер, і в цьому, на нашу

думку, і полягає проблема. Для того щоб принципи компетентності та добросовісності діяли, вони мають бути основоположними інструментами адвокатської діяльності, без яких неможливо досягнути ефективного результату.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 5 липня 2012 року № 5076-VI // Офіційний вісник України. – 2012. – № 62. – Ст. 17.
2. Про нотаріат : Закон України від 2 вересня 1993 року № 3425-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 39. – Ст. 383.
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.
4. Про порядок посвідчення заповітів і доручень, привінованих до нотаріальних посвідчених : постанова Кабінету Міністрів України від 15 червня року 1994 № 419 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/419-94-%D0%BF>
5. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України : наказ Міністерства юстиції України від 22 лютого 2012 року № 296/5 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 17. – Ст. 632.
6. Особливості посвідчення договору дарування нерухомого майна : роз'яснення Мін'юсту України від 20 січня 2011 року [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/n0015323-11>
7. Спадковий договір : роз'яснення Мін'юсту України від 12 лютого 2013 року [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/n0001323-13>; Додатково див: Фурса С.Я. Фурса Є.І. Спадковий договір та процедура його нотаріального посвідчення / В кн. Спадкове право: Нотаріат, Адвокатура, Суд. – К.: Видавець Фурса С.Я.: КНТ, – С. 125.
8. Особливості посвідчення договору довічного утримання (догляду) : роз'яснення Мін'юсту України від 1 квітня 2011 року [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/n0023323-11>; <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/n0001323-13>; Додатково див: Фурса С.Я. Фурса Є.І., Клименко О.М. Договір довічного утримання (догляду) / В кн. Спадкове

- право: Нотаріат, Адвокатура Суд. – К.: Видавець Фурса С.Я.: КНТ, – С.85-131.
9. Договір дарування : роз'яснення Мін'юсту України від 16 березня 2011 року [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/n0021323-11>
 10. Горбань Н. Принцип професійної компетентності та морально-етичних стандартів діяльності нотаріуса / Н. Горбань // Вісник Київського національного університету. Юридичні науки. – 2011. – № 89. – С. 87-91.
 11. Березюк О.С. Системний підхід до формування полікультурної компетентності майбутніх фахівців в сучасному освітньому просторі // Професійна педагогічна освіта: системні дослідження : монографія / за ред. О.А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – С. 193-209.
 12. Фурса С.Я. Нотаріальний процес: теоретичні основи. – К. : Істина, 2002. – 320 с; Теорія нотаріального процесу / За заг. ред С.Я. Фурси. – К.: Алерта; ЦУЛ, 2012. – 920 с.
 13. Правила адвокатської етики, затверджені Установчим З'їздом адвокатів України від 17 листопада 2012 року [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://vkdka.org/pravil-advokatskoji-etiki/>
 14. Довічне утримання (догляд) / Л.М. Горбунова, С.В. Богачов, І.Ф. Іванчук та ін. ; М-во юстиції України. – К. : [Поліграф-Експрес], 2006. – 41 с. – Бібліогр. : с. 40.
 15. Саєнко О.І. Деякі питання спадкування за новим Цивільним кодексом України // Нотаріат для Вас
 16. Дзера О.В. Цивільне право України. Особлива частина / Дзера О.В., Кузнецова Н.С., Майданік Р.А. та ін. – 3-те вид., перероб. і допов. – К. : Юрінком Інтер, 2010. – С. 637.
 17. Кухарев О.Є. Спадкове право України : навч. посіб. / О.Є. Кухарев. – К. : Алерта, 2013. – С. 156.
 18. Цивільне право України : підручник / Є.О. Харитонов, Н.О. Саніахметова. — К. : Істина, 2003. – С. 569.
 19. https://uk.wikipedia.org/wiki/Принцип_добросовісності
 20. Консультативна робота адвоката // В кн. Адвокатура України. Книга перша / За заг. ред д.ю.н., проф. Фурси СЯ -К.: Видавець Фурса С.Я.:КНТ,2008. – С.199-273.

Ливинская Екатерина Борисовна

РЕАЛИЗАЦИЯ ПРИНЦИПОВ КОМПЕТЕНТНОСТИ И ДОБРОСОВЕСТНОСТИ В КОНСУЛЬТАТИВНОЙ РАБОТЕ АДВОКАТА С ЦЕЛЬЮ ОБРАЩЕНИЯ К НОТАРИУСУ

В статье исследована природа принципов добросовестности и компетентности в консультативной работе адвоката. Автор приводит конкретные примеры, демонстрируя важное значение реализации данных принципов в консультативной работе адвоката с случае, когда лицо просит предоставить ему консультацию с целью обращения к нотариусу за правовой помощью.

Ключевые слова: компетентность и добросовестность, консультативная работа, адвокат, нотариус, нотариальный процесс, завещание.

Livins'ka Katerina

THE IMPLEMENTATION OF THE PRINCIPLES OF COMPETENCE AND INTEGRITY DURING THE ADVISORY WORK OF AN ATTORNEY WITH THE PURPOSE TO APPEAL THE NOTARY

The article deals with the examination of the nature of the principles of integrity and competence during the advisory work of an attorney. The author gives specific examples to demonstrate the importance of the implementation of these principles during the advisory work of an attorney in the case, when a person asks for his advice in order to appeal to a notary to provide the legal aid.

Keywords: competence and integrity, advisory work, attorney, notary, the notary process, testament.